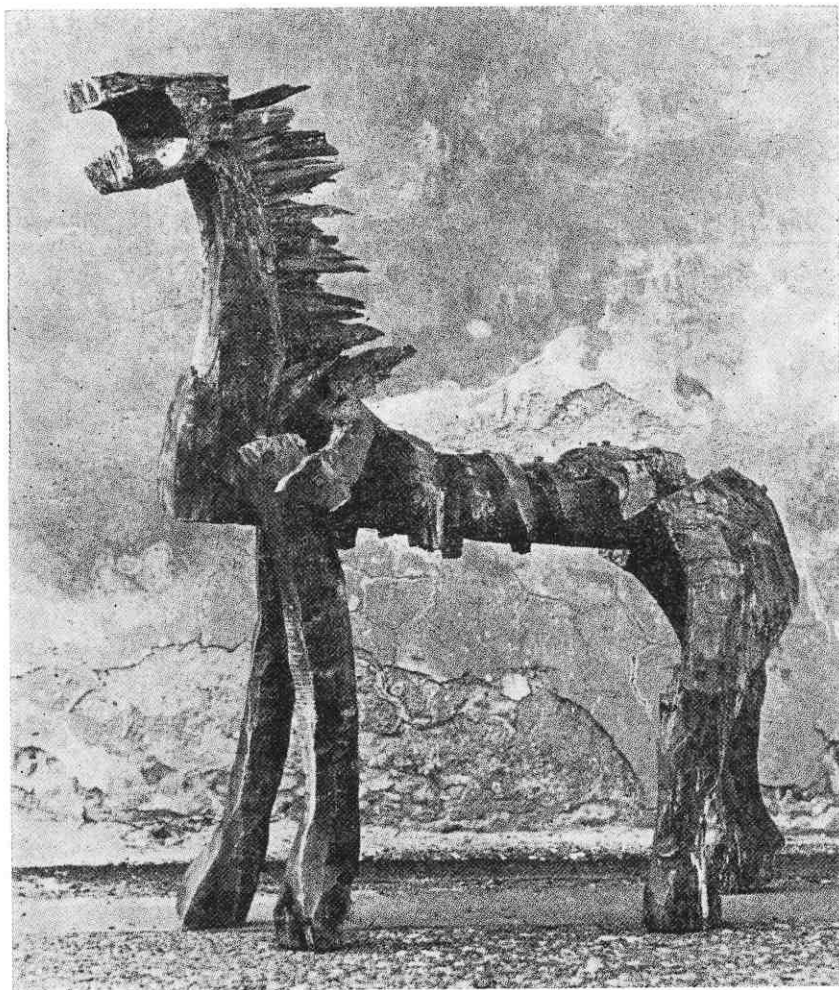

kriza materijal za kreaciju i umjetnički egzibicionizam.

Imamo li na umu netom konstatiran ritualni karakter Zvezdanina slikarstva, ne iznenađuju formalne aluzije na primitivističke, afričke i australske modele. Ako je i ranije u nje, kao što je već primijećeno, bilo elemenata takvih prikaza, sada je suženjem i zaoštrenjem teme došlo i do preciznije morfološke podudarnosti.

Po svojoj uzbudljivoj usamljeničkoj drami slikarstvo Zvezdane Fio tipično je za vrijeme u kojem kao da su nestali »futuristički« idealni. Zvezdana, međutim, svojim primjerom pokazuje da pojam herojstva (pod kojim se razumijeva vjerna altruistička žrtva), karakterističan za avangardističke mentalitete, i za koji se smatra da je neprimjeren aktualnim trendovima, i dalje vrijedi, ali u suspendiranom, »devalviranom« obliku. Heroična patetika pretvorila se u borbu, svedenu, čini se, na jednostavan cilj pukog preživljavanja.

Kao hipersenzibilni rezonator, umjesto programske akcije i kritike, umjetnik politički defenzivno denuncira stvarnost šifrom subjektivne, intimne priče.

vladimir gašparić gapa

izložba
u umjetničkom
paviljonu

feđa vukić

Prava novost koja se dala zapaziti u vezi s ovom izložbom bila je njezina organizacija i medijska prezentacija. Banka i privredna poduzeća kao sponzori, velik broj plakata po gradu, bogato opremljen katalog i modna revija na otvaranju ukazivali su na određene pomake unutar uobičajene galerijsko-izložbene prakse. Možda je takva vrsta sufinanciranja i pokroviteljstva način da se slabašno domaće tržište umjetninama postavi na čvršće osnove. Nadalje, začudila nas je mladost izlagača (rođen 1951) u kontekstu izložbenog prostora, kad se zna da je Umjetnički paviljon rezerviran za starije, odavno potvrđene stvaraoce i velike izložbe salonskog tipa. Takve bi ini-

cijative (kvalitetni, a mladi i neafirmirani umjetnici u većim, etabliranim izložbenim prostorima) trebalo i dalje razvijati nevezano uz razloge financijske prirode.

Vratimo se izložbi. Ovo je Gašparićeva peta samostalna izložba koja, svojom koncepcijom, nastoji biti svojevrsna retrospektiva radova nastalih od 1980. do 1985. godine. Taj Michielijev učenik prožeo se ekspresivnom manirom svoga učitelja, a mjestimično se u izložbenim djelima otkriva fon marinijevske stilizacije i simbolike. Gašparić je preokupiran animalnim i ekstatičnim, što se očituje u (ovdje) najzastupljenijim figurama konja i balerina.

Njegovi konji nisu animalističke studije životinjskog fizisa (prije će nas podsjetiti na izložke u kakvu paleontološkom muzeju), već više istraživanje simboličke vrijednosti pojma. Konj (u vjerovanju svih naroda) kao pripadnik tamnih sila ktonskog svijeta znači sve nagonsko i neukrotivo, nesvjesno. Gašparićevi konji nastali ranih osamdesetih upravo su to — princip tame, noći i lunarnog ciklusa. Hrapava površinska obrada spojenih komada drva od kojih su izrađeni, kao i mjestimično paljenje te nemarno bojenje materijala naglašavaju grubost i snagu tih životinja zaustavljenih u pokretu kojemu je teško odrediti siguran pravac.

Uz te »rane« (da budemo u skladu s »retrospektivnim« karakterom izložbe) konje stoji kao posebnost istodobni »Bik«, djelo koje proširuje simbolički leksik i možda je najsnažnija i najujednačenija skulptura na izložbi. Gašparićev poseban tretman drva (često upotrebljava i sjekiru) kao da je ovdje polučio najbolji rezultat suspregnuvši materijal u zgusnut i snažan oblik.

Ako su ti »rani« konji ktonski i lunarni, onda su oni »kasni« uranski i solarni. To su djela u desnom krilu Umjetničkog paviljona, nastala uglavnom od 1983. godine naovamo.

Sam naziv ciklusa dovoljno govori — »Sunčani konji«. Ti nebeski konji antinomija su onima »ranim« i kao takvi trebalo bi da simboliziraju težnju uzvišenju (otkupljenju). To je logika svakog sistema vjerovanja zasnovanog na kontra-

stiranju dvaju suprotnih principa. No ovi »kasni« konji pričinjavu nam se nešto manje uspješnima od onih prije razmatranih. Drvo je ovdje nešto finije obrađeno, naglašenija je težnja konstruktiviziranim izrazu, boje su svjetlije, no određena neusklađenost oblika razblažuje dojam. Izložene figure balerina, u takvom simboličkom sklopu, prije su bakhantkinje koje, izvedene s više ili manje uspjeha, kao da ne uspijevaju postići ekstatično očišćenje. Do kraja neizvedeni kontrapunkt stilizacije i snage oblika ovdje onemogućuje potpun dojam, dok je jedinstvo tih suprotnosti vrlo dobro funkcioniralo kod »ranih« konja, posebno na prije spomenutoj, izuzetno impresivnoj skulpturi »Bik«.

Svojevrsan Gašparićev pesimizam pokazuje se i na figurama anđela (kao mogućih otkupitelja), koji su prije oni (znamo koji) pali anđeli.

Treba spomenuti i dva vrijedna autoportreta u kojima specifična reductivna stilizacija ovog umjetnika duhovito naglašava najbitnije potičući finu crtu samoironije.

Autorove skice, koje smo također vidjeli na ovoj izložbi, odlikuju se sažetim izrazom i nabijenim kompozicijskim rješenjima na malom formatu. Neke od njih ukazuju svojom tektonikom na razvijanje tekovina ruske konstruktivističke »internacionale«.

Neosporan talent velikih mogućnosti, Gašparić je dobro krenuo, no čini se da njegove misaone preokupacije ponekad traže prikladnija oblikovna rješenja.

Ivko artuković

izložba u galeriji
vladimir nazor

feđa vukić

Koliko je jezik plakata, stripa, novinske fotografije i uopće slike vezane uz popularnu medijsku kulturu prikladan u likovnom tretmanu svakodnevice, najbolje su pokazala iskustva britanskog i američkog popa. Korištenje široko prihvaćenim predodžbama, slikama tiskanima u bezbroj primjeraka i upravo zbog toga dovoljno formalno obezličeni da bi se mogle ispuniti različitim podznačenjima (koja pokazuju odnos prema iskustvi-